

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Eli Heimans: een 'oprechte' verrassing

Coèsèl, M.

Publication date

2013

Document Version

Final published version

Published in

Heimans en Thijssse Nieuwsbrief

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Coèsèl, M. (2013). Eli Heimans: een 'oprechte' verrassing. *Heimans en Thijssse Nieuwsbrief*, 44, 3. <http://www.heimansenthijsssestichting.nl/nieuwsbrieven/pdf/HTnieuwsbrief44.pdf>

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Heimans en Thijsse

Nieuwsbrief

Mededelingenblad van de Heimans en Thijsse Stichting

nummer 44 juni 2013

Redactie Lydia Haafkens en Eddy van der Maarel

Documentatie van

- natuurbeleving
- natuurstudie
- natuurbehoud
- natuureducatie

Eli Heimans: Een ‘oprechte’ verrassing

Hoewel de bioloog Fop I. Brouwer het leven en werk van Eli Heimans (Foto 5) uitvoerig beschreef, bleven er ook na publicatie van zijn uitstekende biografie enkele vragen. Had Heimans bijvoorbeeld als jong onderwijzer onder het pseudoniem ‘O.P. Recht’ stukjes in het Algemeen Handelsblad gepubliceerd, zoals Thijsse (Foto 6) in zijn Levensbericht van E. Heimans (1929) beweerde?

Brouwer had zijn uiterste best gedaan artikelen onder deze naam in het Handelsblad te vinden, maar zonder resultaat. Hij achtte het niet uitgesloten dat Thijsse zich op dit punt had vergist. Dat leek niet onmogelijk, in het Levensbericht van E. Heimans staan wel meer herinneringsfoutjes, maar de naam O.P. Recht leek niet verzonnen en bleef mij daarom intrigeren.

Sinds de tijd dat Brouwer zijn onderzoek verrichtte, de jaren vijftig van de vorige eeuw, is er heel wat veranderd. Het is thans mogelijk om eenvoudige gegevens boven water te krijgen waar men in het verleden dagenlang en vaak nog tevergeefs naar speurde. De Koninklijke Bibliotheek heeft vele historische kranten gedigitaliseerd. We hoeven niet meer de jaargangen van het Algemeen Handelsblad kolom na kolom door te snuffelen, maar kunnen dankzij computer en internet gedetailleerde informatie verkrijgen.

En zo ontdekte ik dat Thijsse gelijk had. In het Algemeen Handelsblad vond ik twee artikelen ondertekend met de naam O.P. Recht, die onmiskenbaar afkomstig zijn van de jonge onderwijzer Eli Heimans.

Het eerste artikel is van 13 september 1891 en getiteld: ‘Nieuw onderwijs’. Het is een vurig pleidooi voor verbetering van het basisonderwijs. Heimans vond dat de onderwijzer zijn leerlingen geen onbegrijpelijke lesstof moest opdringen, maar de kinderen

kennis moest bijbrengen door aanschouwelijk onderwijs. Door hen zoveel mogelijk te laten zien en ervaren, hen opmerkzaam te maken op hun omgeving. En ook door mooie, gekleurde platen in de klas op te hangen waarbij de onderwijzer kon vertellen. Met beter onderwijs hoopte Heimans de leerlingen op te voeden tot betere mensen.

In het Algemeen Handelsblad van 26 maart 1893 liet O.P. Recht opnieuw van zich horen. Onder de kop ‘De positie van de openbare onderwijzers te Amsterdam’ tekende hij protest aan tegen de slechte betaling in het lager onderwijs. Een onderwijzer verdiende in die tijd f 600,- tot 700,- per jaar. Dat was te weinig om een gezin van te onderhouden. Een boven-achterkamer in Amsterdam kostte al 2,5 - 3 gulden per week. Vanwege het slechte salaris was het ambt van onderwijzer volgens Heimans dan ook weinig aantrekkelijk in die tijd. Onderwijzers werden voor driekwart gerekruteerd uit de lagere standen.

Voor zover ik kon nagaan, schreef Heimans verder geen stukjes meer in het Handelsblad onder de naam O.P. Recht. In 1893 klom hij op tot schoolhoofd en de jaren daarna groeide zijn faam. Zijn naam werd steeds vaker genoemd. Ook in het Handelsblad, maar daarover misschien een volgende keer meer.

Fop I. Brouwer. Leven en werken van E. Heimans. Proefschrift Universiteit van Amsterdam / Groningen, Wolters, 1958.

Jac. P. Thijsse. ‘Levensbericht van E. Heimans’. Levensberichten van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde 1928-1929. Leiden, 1929.

Marga Coesèl

5

6